

॥ श्री रुद्रप्रश्नः ॥

कृष्णयजुर्वेदीय तैत्तरीय संहिता

चतुर्थ वैश्वदेवं काण्डम् पञ्चमः प्रपाठकः

ॐ नमो भगवते रुद्राय ॥

ॐ नमस्ते रुद्र मन्यव उतोत इषवे नमः । नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते
नमः । या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते धनुः । शिवा शरव्या या तव तया
नो रुद्र मृडय । या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी । तया नस्तनुवा
शन्तमया गिरिशंताभिचाकशीहि । यामिषुं गिरिशंत हस्ते बिभर्ष्यस्तवे । शिवां
गिरित्र तां कुरु मा हिगंसीः पुरुषं जगत् । शिवेन वचसा त्वा
गिरिशाच्छावदामसि । यथा नः सर्वं इज्जगदयक्ष्मगं सुमना असत् ।
अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् । अहीगश्च सर्वाञ्जम्भयन्त्सर्वाश्च
यातुधान्यः । असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमंगलः । ये चेमांग रुद्रा
अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषागं हेड ईमहे । असौ योऽवसर्पति
नीलग्रीवो विलोहितः । उत्तैनं गोपा अदृशः अनदृशः अनुदहार्यः । उत्तैनं विश्वा
भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः । नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ।
अथो ये अस्य सत्त्वानोऽहं तेभ्योऽकरन्नमः । प्रमुञ्च धन्वनस्त्वं उभयोरान्निः
योर्याम् । याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप । अवतत्य धनुस्त्वगं
सहस्राक्ष शतेषुधे । निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव । विज्यं

धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाग्ं उत । अनेषः नस्येषव आभुरस्य निषंगथिः ।
 या ते हेतिर्मीढुष्टम हस्ते बभूव ते धनुः । तथाऽस्मान् , विश्वतस्त्वमयक्ष्मया
 परिब्भुज । नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे । उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां
 तव धन्वने । परि ते धन्वनो हेतिरस्समान्वृणक्तु विश्वतः । अथो य इषुधिस्तवारे
 अस्मन्निधेहि तम् ॥ १ ॥

शम्भवे नमः । नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय
 त्रिपुरान्तकाय त्रिकाग्निकालाय कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय
 सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन् महादेवाय नमः ॥

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः
 पशूनां पतये नमो नमः सस्पिञ्जराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो
 बभ्लुशाय विव्याधिनेऽन्नानां पतये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये
 नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतये
 नमो नमः सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां
 पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नमो भुवंतये
 वारिवस्वकृताय औषधीनां पतये नमो नम उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनां पतये
 नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते सत्त्वनां पतये नमः ॥ २ ॥

नमः॑ सह॒मानाय॑ नि॒व्याधि॑न आ॒व्याधि॑नीनां पतये॒ नमो॑ नमः॑ ककु॒भाय॑ निष॒ङ्गिणो॑
 स्तेना॑नां पतये॒ नमो॑ नमो॑ निष॒ङ्गिण॑ इषु॒धिम॑ते तस्कराणां पतये॒ नमो॑ नमो॑
 वञ्च॑ते परि॒वञ्च॑ते स्तायू॑नां पतये॒ नमो॑ नमो॑ नि॒चेर॑वे परि॒चरा॑यारण्यानां पतये॒
 नमो॑ नमः॑ सृ॒कावि॑भ्यो जि॒घाग्ं॑सद्भ्यो मु॒ष्णतां॑ पतये॒ नमो॑ नमो॑ऽसि॒मद्भ्यो॑
 नक्तं॑ चरद्भ्यः प्र॒कृन्त॑ानां पतये॒ नमो॑ नम॑ उष्णी॒षिणे॑ गि॒रिच॑राय॒ कुलु॑ञ्चानां पतये॒
 नमो॑ नम॑ इषु॒मद्भ्यो॑ धन्वा॒विभ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒तन्वा॑नेभ्यः प्रति॒दधा॑नेभ्यश्च
 वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒यच्छ॑द्भ्यो वि॒सृज॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ऽस्य॑द्भ्यो वि॒ध्यद्भ्य॑श्च
 वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒सीने॑भ्यः श्या॒नेभ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नमः॑ स्व॒पद्भ्यो॑ जाग्रद्भ्यश्च वो॒
 नमो॑ नमः॑ तिष्ठ॑द्भ्यो धा॒वद्भ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नमः॑ स॒भाभ्यः॑ स॒भाप॑तिभ्यश्च वो॒
 नमो॑ नमो॑ अ॒श्वेभ्यो॑ऽश्व॒पति॑भ्यश्च वो॒ नमः॑ ॥ ३ ॥

नम॑ आ॒व्याधि॑नीभ्यो वि॒विध्य॑न्तीभ्यश्च वो॒ नमो॑ नम॑ उ॒गणा॑भ्यस्तृ॒गृह॑तीभ्यश्च वो॒
 नमो॑ नमो॑ गृ॒त्सेभ्यो॑ गृ॒त्सप॑तिभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ व्रा॒तैभ्यो॑ व्रा॒तप॑तिभ्यश्च वो॒
 नमो॑ नमो॑ ग॒णेभ्यो॑ ग॒णप॑तिभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ वि॒रूपे॑भ्यो वि॒श्वरूपे॑भ्यश्च वो॒
 नमो॑ नमो॑ म॒हद्भ्यः॑ , क्षु॒ल्लके॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ रथि॑भ्योऽरथे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ रथे॑भ्यो रथ॒पति॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑ से॒नाभ्यः॑ से॒नानि॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑
 क्ष॒त्तृभ्यः॑ संग्र॒हीतृ॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑ तक्ष॑भ्यो रथ॒कारे॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑
 कु॒लाले॑भ्यः क॒मरि॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑ पु॒ञ्जिष्टे॑भ्यो निषा॒देभ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नमः॑
 इषु॑कद्भ्यो धन्व॒कृद्भ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नमो॑ मृ॒गयु॑भ्यः श्व॒निभ्य॑श्च वो॒ नमो॑ नमः॑
 श्व॒भ्यः॑ श्व॒पति॑भ्यश्च वो॒ नमः॑ ॥ ४ ॥

नमो॑ भ॒वाय॑ च रु॒द्राय॑ च नमः॑ श॒र्वाय॑ च प॒शुप॑तये च नमो॑ नी॒लग्री॑वाय च
 शि॒तिक॑ण्ठाय च नमः॑ क॒पर्दि॑ने च व्यु॒प्तके॑शाय च नमः॑ स॒हस्रा॑क्षाय च
 श॒तध॑न्वने च नमो॑ गि॒रिश॑ाय च शि॒पिवि॑ष्टाय च नमो॑ मी॒ढुष्ट॑माय चेषु॑मते च
 नमो॑ ह॒स्वाय॑ च वा॒मना॑य च नमो॑ बृ॒हते॑ च वर्षी॑यसे च नमो॑ वृ॒द्धाय॑ च
 सं॒वृध्व॑ने च नमो॑ अ॒ग्रिया॑य च प्रथ॑माय च नम॑ आ॒शवे॑ चा॒जिरा॑य च नमः॑
 शी॒घ्रिया॑य च शी॒भ्याय॑ च नम॑ ऊ॒र्म्याय॑ चा॒वस्व॑न्याय च नमः॑ स्रो॒तस्या॑य च
 द्वी॒प्याय॑ च ॥ ५ ॥

नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ च क॒निष्ठा॑य च नमः॑ पू॒र्वजा॑य चा॒पर॑जाय च नमो॑ म॒ध्यमा॑य
 चा॒पग॑ल्भाय च नमो॑ ज॒घन्या॑य च बु॒ध्निया॑य च नमः॑ सो॒भ्याय॑ च प्र॒तिस॑र्याय
 च नमो॑ या॒म्याय॑ च क्षे॒म्याय॑ च नम॑ उ॒र्वर्या॑य च ख॒ल्याय॑ च नमः॑ इ॒लोक्या॑य
 चा॒ऽवसा॑न्याय च नमो॑ व॒न्याय॑ च क॒क्ष्याय॑ च नमः॑ श्र॒वाय॑ च प्र॒तिश्र॑वाय च
 नम॑ आ॒शुषे॑णाय चा॒शुर॑थाय च नमः॑ शू॒राय॑ चा॒वभि॑न्दते च नमो॑ वर्मि॑णे च
 व॒रूथि॑ने च नमो॑ बि॒ल्मि॑ने च क॒वचि॑ने च नमः॑ श्रु॒ताय॑ च श्रु॒तसे॑नाय च ॥ ६ ॥
 ॥

नमो॑ दु॒न्दुभ्या॑य चा॒हन॑न्याय च नमो॑ धृ॒ष्णवे॑ च प्र॒मृशा॑य च नमो॑ दू॒ताय॑ च
 प्र॒हि॒ताय॑ च नमो॑ निष॒ङ्गि॑णे चेषु॑धि॒मते॑ च नम॑स्ती॒क्ष्णेष॑वे चा॒युधि॑ने च नमः॑
 स्वा॒युधा॑य च सु॒धन्व॑ने च नमः॑ स्रु॒त्याय॑ च प॒थ्याय॑ च नमः॑ का॒त्याय॑ च

नी॒प्याय॑ च॒ नमः॑ सू॒द्याय॑ च॒ सर॒स्याय॑ च॒ नमो॑ ना॒द्याय॑ च॒ वैश॑न्ताय॒ च॒ नमः॑
कू॒प्याय॑ चा॒व॒त्याय॑ च॒ नमो॑ वर्ष्पाय॒ चा॒व॒र्ष्याय॑ च॒ नमो॑ मे॒घ्याय॑ च॒ वि॒द्यु॒त्याय॑ च॒
नम॑ ई॒ध्रिताय॑ चा॒त॒प्याय॑ च॒ नमो॑ वा॒त्याय॑ च॒ रे॒ष्मियाय॑ च॒ नमो॑ वा॒स्त॒व्याय॑ च॒
वा॒स्तु॒ पाय॑ च ॥ ७ ॥

नमः॑ सो॒माय॑ च॒ रु॒द्राय॑ च॒ नमस्ता॒म्राय॑ चा॒रु॒णाय॑ च॒ नमः॑ श॒ङ्गाय॑ च॒ पशु॑प॒तये॑
च॒ नम॑ उ॒ग्राय॑ च॒ भी॒माय॑ च॒ नमो॑ अ॒ग्रे॒व॒धाय॑ च॒ दू॒रे॒व॒धाय॑ च॒ नमो॑ ह॒न्त्रे॑ च॒
ह॒नी॒य॒से॑ च॒ नमो॑ वृ॒क्षे॒भ्यो॑ ह॒रि॒केशे॑भ्यो॒ नमस्ता॒राय॑ नम॑श्शं॒भवे॑ च॒ म॒यो॒भवे॑ च॒
नमः॑ श॒ङ्कराय॑ च॒ म॒य॒स्कराय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च॒ शि॒व॒त॒राय॑ च॒ नम॑स्ती॒र्थ्याय॑ च॒
कू॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ पा॒र्याय॑ चा॒वा॒र्याय॑ च॒ नमः॑ प्र॒त॒र॒णाय॑ चो॒त्त॒र॒णाय॑ च॒ नम॑
आ॒ता॒र्याय॑ चा॒ला॒द्याय॑ च॒ नमः॑ श॒ष्याय॑ च॒ फे॒न्याय॑ च॒ नमः॑ सि॒क॒त्याय॑ च॒
प्र॒वा॒ह्याय॑ च ॥ ८ ॥

नम॑ इ॒रि॒ण्याय॑ च॒ प्र॒प॒थ्याय॑ च॒ नमः॑ कि॒ग्ं॒शि॒लाय॑ च॒ क्ष॒य॒णाय॑ च॒ नमः॑ क॒प॒र्दि॒ने॑
च॒ पु॒ल॒स्त॒ये॑ च॒ नमो॑ गो॒ष्याय॑ च॒ गु॒ह्याय॑ च॒ नम॑स्त॒ल्प्याय॑ च॒ गे॒ह्याय॑ च॒ नमः॑
का॒त्याय॑ च॒ ग॒ह॒रे॒ष्ठाय॑ च॒ नमो॑ हृ॒द॒य्याय॑ च॒ नि॒वे॒ष्याय॑ च॒ नमः॑ पा॒ग्ं॒ स॒व्याय॑ च॒
र॒ज॒स्याय॑ च॒ नमः॑ शु॒ष्क्याय॑ च॒ ह॒रि॒त्याय॑ च॒ नमो॑ लो॒प्याय॑ चो॒ल॒प्याय॑ च॒ नम॑
ऊ॒र्व्याय॑ च॒ सू॒र्म्याय॑ च॒ नमः॑ प॒र्ण्याय॑ च॒ प॒र्ण॑श॒द्याय॑ च॒ नमो॑ऽप॒गु॒र॒मा॒णाय॑
चा॒भि॒घ्न॒ते॑ च॒ नम॑ आ॒खि॒व॒द॒ते॑ च॒ प्र॒खि॒व॒द॒ते॑ च॒ नमो॑ वः॒ कि॒रि॒के॒भ्यो॑ दे॒वा॒ना॒ग्ं॑

हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमो आनिर्हतेभ्यो नमो
आमीवत्केभ्यः ॥ ९ ॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रनीललोहित । एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर्माऽरो मो
एषां किंचनाममत् । या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी । शिवा रुद्रस्य
भेषजी तथा नो मृड जीवसे । इमागं रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय
प्रभरामहे मतिम् । यथा नः शमसद् द्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे
अस्मिन्ननातुरम् । मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते ।
यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ । मा नो महान्तमुत
मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् । मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं
प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः । मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु
मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीर्हविष्मन्तो नमसा विधेम
ते । आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु । रक्षा च नो
अधि च देव ब्रूह्यथा च नः शर्म यच्छ द्विर्बर्हाः । स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं
मृगन्न भीममुपहन्तुमुग्रम् । मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवपन्तु
सेनाः । परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्य दुर्मति रघायोः । अव स्थिरा
मघवद्भ्यस्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय । मीढुष्टम शिवतम शिवो नः
सुमना भव । परमे वृक्ष आयुधन्निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनाकं बिभ्रदागहि
। विकिरिद् विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः । यास्ते सहस्रगं

हे॒तयो॒न्यम॒स्मन्नि॒वप॒न्तु॒ ताः । स॒हस्रा॑णि स॒हस्र॒धा बा॑हु॒वोस्त॒व हे॒तयः॑ ।
तासा॒मीशा॑नो भगवः परा॒चीना॒ मुखा॒ कृधि ॥ १० ॥

स॒हस्रा॑णि स॒हस्र॒शो ये रु॒द्रा अ॒धि भू॒म्याम् । तेषा॑गं स॒हस्र॒योज॑नेऽव॒धन्वा॑नि
तन्म॒सि । अ॒स्मिन्म॒ह॒त्यर्ण॑वेऽन्तरि॒क्षे भ॒वा अ॒धि । नी॒लग्री॑वाः शि॒तिकं॑ठाः शर्वा
अ॒धः , क्ष॒माच॑राः । नी॒लग्री॑वाः शि॒तिकण्ठा॑ दि॒वगं॑ रु॒द्रा उ॒पश्रि॑ताः । ये वृ॒क्षेषु॑
स॒स्पिञ्ज॑रा नी॒लग्री॑वा विलो॒हिताः । ये भू॒ताना॑मधि॒पत॑यो वि॒शिखा॑सः क॒पर्दि॑नः
। ये अ॒न्नेषु॑ वि॒विध्य॑न्ति पा॒त्रेषु॑ पि॒बतो॑ ज॒नान् । ये प॒थां प॑थि॒रक्ष॑य ऐ॒लबृ॑दा
यव्यु॒धः । ये ती॒र्थानि॑ प्र॒चर॑न्ति सृ॒काव॑न्तो निष॒ङ्गिणः॑ । य ए॒ताव॑न्तश्च भू॒यागं॑सश्च
दि॒शो रु॒द्रा वि॑त॒स्थिरे॑ । तेषा॑गं स॒हस्र॒योज॑नेऽव॒धन्वा॑नि तन्म॒सि । नमो॑ रु॒द्रेभ्यो॑ ये
पृ॒थिव्यां॑ येऽन्तरि॒क्षे ये दि॒वि येषा॑म॒न्नं वा॒तो वर्॒षम् इ॒षव॑स्तेभ्यो दश प्रा॒चीर्दश॑
दक्षि॒णा दश॑ प्र॒तीची॑र् दशो॒दी ची॑र्दशो ध्वा॒स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं
द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं वो॒ जम्भे॑ दधामि ॥ ११ ॥

त्र्य॒म्बकं॑ य॒जाम॑हे सु॒गन्धिं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम् । उ॒र्वारु॑कमि॒व ब॑न्ध॒नान् मृ॒त्योर्मु॑क्षी॒य
माऽमृ॑तात् । यो रु॒द्रो अ॒ग्नौ यो अ॒प्सु य ओष॑धीषु॒ यो रु॒द्रो वि॒श्वा भु॑व॒ना
वि॒वेश॑ तस्मै रु॒द्राय॑ नमो॒ अस्तु॑ । तमु॒ष्टुहि॑ यः स्वि॒षुः सु॒धन्वा॑ यो वि॒श्वस्य॑
क्ष॒यति॑ भेष॒जस्य॑ । यक्ष्वा॒महे॑ सौ॒मन॑साय रु॒द्रं नमो॑भि॒र्दे॒वम॑सुरं दु॒वस्य॑ । अ॒यं मे
ह॒स्तो भ॑ग॒वान॒यं मे॑ भग॒वत्तरः॑ । अ॒यं मे॑ वि॒ष्वभे॑ष॒जोऽयं॑ शि॒वाभि॑म॒र्शनः॑ । ये ते
स॒हस्र॑म॒युतं॑ पाशा॒ मृ॒त्यो म॑र्त्या॒य ह॑न्त॒वे । तान् य॒ज्ञस्य॑ मा॒यया॑ सर्वा॒नव॑ य॒जाम॑हे

। मृत्यवे॑ स्वाहा॑ मृत्यवे॑ स्वाहा॑ ॥ ॐ नमो॑ भगवते॑ रुद्राय॑ विष्णवे॑ मृत्यु॑र्मे पाहि॑
॥

प्राणानां॑ ग्रन्थिरसि॑ रुद्रो॑ मा॑ विशान्तकः॑ । तेना॑न्नेना॑प्यायस्व॑ ॥ सदा॑शिवो॑म् ॥

ॐ शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑ ॥